

dr hab. inż. Anna Olszańska, prof. UE

Katedra Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Denysa Cherevyka

pod tytułem: Cenowa integracja ukraińskiego rynku kukurydzy w wymiarze krajowym i międzynarodowym

promotor: dr hab. Mariusz Hamulczuk

1. Ocena zasadności tematu rozprawy

We współczesnej literaturze często poruszana jest tematyka integracji w ramach gospodarek krajowych, bloków państw i gospodarki globalnej. Jest to jeden z kluczowych tematów w warunkach globalizacji i intensywnego rozwoju handlu międzynarodowego. Budowany jest na tym sukces wielu gospodarek krajowych i ich działów. Podjęte w pracy badania dotyczą przestrzennej integracji cenowej ukraińskiego rynku kukurydzy w wymiarze krajowym i międzynarodowym.

Ukraina jest krajem objętym wyniszczającymi działaniami wojennymi, mającymi znaczny wpływ na całą gospodarkę, w tym na rolnictwo i możliwości prowadzenia handlu krajowego i międzynarodowego. Jest bliskim sąsiadem Polski, członkiem wielu organizacji międzynarodowych i aspiruje do członkostwa w Unii Europejskiej. Produkcja kukurydzy w Ukrainie jest od wielu lat prowadzona głównie na potrzeby eksportu i należy ona do największych producentów i eksporterów tego ziarna na świecie. Ukraina zajmuje czwartą pozycję w eksporcie ziarna kukurydzy i eksport stanowi ponad 75% jej zbiorów, stąd też krytyczne uzależnienie od możliwości jego prowadzenia. Po 2022 roku produkcja kukurydzy w Ukrainie została bardzo silnie dotknięta skutkami działań wojennych, bowiem większość łańcuchów logistycznych i infrastruktury z tym związanej była nakierowana na porty nad Morzem Czarnym. Blokada portów i zniszczenie części infrastruktury wymusiła zmianę kierunków transportu, co wiązało się także ze znacznymi kosztami. Ukraina, mimo zaistniałej sytuacji, nadal jest strategicznym dostawcą

kukurydzy dla Unii Europejskiej, Chin i krajów Bliskiego Wschodu. Jest to także kraj, który, w sprzyjających warunkach, ma bardzo duży potencjał do dalszego wzrostu jej produkcji.

Podjęta w pracy tematyka jest więc istotna oraz interesująca, nie tylko z punktu widzenia nauki, ale przede wszystkim praktyki gospodarczej. Prowadzone w tym zakresie badania miały sporadyczny i wyrywkowy charakter, także ze względu na trudności w ich prowadzeniu. Temat jest jednak ważny nie tylko z punktu widzenia gospodarki ukraińskiej, ale także, ze względu na system powiązań, całej Unii Europejskiej i znacznie szerzej. Oceniana praca stanowi ważny wkład do oceny możliwości analizy tego zagadnienia, zastosowania odpowiednich do tego metod badawczych oraz technik analizy procesów integracji cenowej w skali kraju i pomiędzy krajami, istotnymi z punktu widzenia prowadzonej wymiany handlowej.

2. Ocena strony formalnej oraz uwagi ogólne do recenzowanej pracy

Praca liczy 241 stron i w jej ramach zostały wydzielone: część wstępna, pięć rozdziałów, podsumowanie, spisy oraz aneks. Ułożenie kolejności omawianych zagadnień nie budzi żadnych zastrzeżeń. Autor stopniowo i konsekwentnie przechodzi od zagadnień teoretycznych do części badawczej oraz od treści bardziej ogólnych do szczegółów. Poszczególne zagadnienia są omawiane wyczerpująco i tylko w stopniu niezbędnym do realizacji postawionych celów. Układ pracy jest właściwy, także z punktu widzenia proporcji poszczególnych jej części. Zasada, że dane zagadnienie porusza się w pracy tylko raz, ale wyczerpująco, jest konsekwentnie zachowana.

Zastosowane w pracy metody badawcze zostały wystarczająco omówione, wraz z krytyczną dyskusją nad zasadnością ich zastosowania, przeglądem metod proponowanych przez innych badaczy, wskazaniem zalet, wad, ograniczeń, czy też ułomności i niedoskonałości. Metody badawcze są zaawansowane i zostały bardzo dobrze dobrane. Umożliwiają one kompleksową, klarowną i sprawną analizę ogromnej ilości zgromadzonych danych statystycznych.

Przygotowanie wykresów oraz tabel jest niewątpliwie trudnym zadaniem i wymaga głębokiego zastanowienia, jaki format wybrać, aby były one dla czytelnika maksymalnie przejrzyste oraz użyteczne. W tym kontekście mam kilka uwag do tekstu. Brak jest konsekwencji w umieszczaniu jednostek w tytułach wykresów, jednakże osie zawsze są opisane właściwie, co czyni tę usterkę mniej istotną. W kilku przypadkach wykresy są mało czytelne, powinny mieć dla właściwego ukazania danych inny format lub są drobne nieścisłości w formatowaniu legendy. Uwaga ta dotyczy niektórych wykresów w rozdziale drugim (rys. 2.1 s.58, rys. 2.2 s. 61, rys. 2.3 a i b s. 65) oraz w rozdziale trzecim (3.1 s. 84) i czwartym (rys. 4.8).

Za bardzo cenne i wartościowe uważam liczne schematy przygotowane w pracy, które ułatwiają percepcję i zrozumienie poszczególnych zagadnień (np. schemat 2.4. Organizacja agroholdingu).

Spisy są wykonane poprawnie. Brakuje jedynie spisu tabel i wykresu z aneksu.

Należy podkreślić, że tekst został przygotowany bardzo starannie pod względem językowym i redakcyjnym. W opracowaniu odnotowano tylko nieliczne tego rodzaju usterki, między innymi na stronach: 133, ostatni akapit (chodzi zapewne o lata 2018 -2024 a nie 2014), czy na s.165, druga linijka (chyba trzech podokresów, bo na tyle podzielono cały okres analizy). Autor używa pojęcia „na Ukrainie” chociaż obecnie stosuje się raczej sformułowanie „w Ukrainie”. Nie są to jednak uwagi, które w jakikolwiek sposób wpłynęłyby na moją ocenę pracy.

3. Ocena wykorzystanego piśmiennictwa

Autor przeprowadził szerokie studia literaturowe, dające dobrą podstawę do prowadzonych rozważań i badań. Wykorzystano łącznie ok. 200 pozycji książkowych i artykułów oraz 18 źródeł internetowych, z czego przeważającą część stanowią źródła obcojęzyczne. Są to pozycje aktualne, zróżnicowane oraz reprezentatywne dla analizowanych problemów i dotyczą wszystkich głównych kwestii omawianych w pracy.

4. Ocena zastosowanej koncepcji badawczej – cele i hipotezy badawcze oraz metodyka prowadzonych badań

Głównym celem recenzowanej rozprawy jest „...ocena cenowej przestrzennej integracji ukraińskiego rynku kukurydzy w ujęciu krajowym i międzynarodowym.” Dodatkowo sformułowano szereg celów szczegółowych.

- „Usystematyzowanie teoretycznych koncepcji leżących u podstaw cenowej integracji rynków w ujęciu przestrzennym.
- Charakterystyka ukraińskiego rynku kukurydzy oraz uwarunkowań jego funkcjonowania w wymiarze krajowym i międzynarodowym.
- Określenie charakteru powiązań cenowych między lokalnymi rynkami kukurydzy na Ukrainie.
- Określenie charakteru powiązań cenowych między lokalnymi rynkami kukurydzy na Ukrainie a cenami eksportowymi.
- Określenie charakteru powiązań cenowych między lokalnymi rynkami kukurydzy na Ukrainie a cenami w krajach Unii Europejskiej i w krajach głównych światowych eksporterów.
- Ocena wpływu wojny na cenową integrację ukraińskich rynków kukurydzy w wymiarze krajowym i międzynarodowym”.

W konsekwencji przedstawionych celów pracy sformułowano cztery hipotezy o treści:
„H₁: Istnieje istotna przestrzenna cenowa integracja regionalnych rynków kukurydzy na Ukrainie.

H₂: Ceny regionalne kukurydzy na Ukrainie determinowane są cenami eksportowymi.

H₃: Eksportowe ceny kukurydzy na Ukrainie determinowane są cenami głównych światowych eksporterów

H₄: Wybuch wojny na Ukrainie spowodował osłabienie wewnętrznej i zewnętrznej integracji ukraińskiego rynku kukurydzy mierzonych tempem konwergencji dostosowań cenowych."

Cel główny oraz cele szczegółowe, podobnie jak hipotezy (wraz z uzasadnieniem), zostały sformułowane prawidłowo, w sposób jasny i spójny z tematem pracy. Wskazują na kierunki prowadzonych badań i ich planowane efekty. Cele te były konsekwentnie realizowane w kolejnych częściach pracy a postawione hipotezy weryfikowane. Cenne jest to, że nie wszystkie hipotezy zostały potwierdzone. Hipoteza druga została częściowo potwierdzona a hipoteza czwarta nie została potwierdzona. Świadczy to o staranności i rzetelności metodologicznej Autora i o głębokim sensie prowadzonych badań. Gdyby z góry były znane wyniki badań, nie byłoby powodu ich prowadzić, z drugiej strony prowadzone były wcześniej badania dotyczące omawianych zagadnień, z którymi Autor się zapoznał.

W pracy wykorzystano szereg dobrze dobranych i zaawansowanych metod oraz technik badawczych a sam proces badawczy, na ile to mogłam zweryfikować, był prowadzony zgodnie z ustalonymi zasadami i procedurami. W trakcie badań przeprowadzono szerokie analizy literatury, w ramach których, w szczególności, usystematyzowano teoretyczne koncepcje przestrzennej integracji rynków. Następnie przedstawiono charakterystykę funkcjonowania ukraińskiego rynku kukurydzy, handlu międzynarodowego kukurydzą oraz dokonano empirycznej identyfikacji i oceny powiązań cenowych między cenami regionalnymi w Ukrainie a cenami eksportowymi, oraz w wymiarze międzynarodowym. Wykorzystano w tym celu modele ekonometryczne oparte na tygodniowych szeregach czasowych cen ziarna kukurydzy. Na wstępie dokonano oceny jakościowej zgromadzonych danych oraz analizowano ich właściwości m.in. testowano sezonowość i stacjonarność. Za wyznaczniki przestrzennej integracji rynków przyjęto: konwergencję cen, występowanie przyczynowości w sensie Grangera, kointegrację szeregów cen oraz tempo korekty odchylenia od stanu równowagi długookresowej w ramach modeli korekty błędem. Zakres czasowy prowadzonych badań był zróżnicowany, ale na tyle szeroki, aby móc porównać różne okresy w funkcjonowaniu rynku kukurydzy w Ukrainie i sformułować dobrze uzasadnione wnioski na temat występujących prawidłowości. W badaniach dotyczących rynku wewnętrznego zebrano dane tygodniowe dotyczące średnich cen z 17 obwodów według formuły CPT od stycznia 2016 r. do grudnia 2024r. W przypadku analiz międzynarodowych zebrano tygodniowe ceny eksportowe ukraińskiej kukurydzy wg formuły FOB z okresu od stycznia 2010 roku do grudnia 2024 roku oraz odpowiadające im tygodniowe szeregi czasowe z wybranych, ale

istotnych dla tego rynku, krajach (Stany Zjednoczone, Argentyna, Brazylia, Rosja, Polska, Rumunia, Węgry, Bułgaria, Słowenia, Francja, Niemcy, Belgia, Holandia, Włochy, Hiszpania i Portugalia) oraz średniej dla Unii Europejskiej. Mimo różnych formuł ustalania cen eksportowych w poszczególnych krajach, dołożono należytej staranności, aby szeregi te były spójne i kompletne.

Dobór metod badawczych należy ocenić bardzo dobrze. Jest to niewątpliwie duży atut recenzowanej rozprawy. Uważam także, że potencjał tych badań został dobrze wykorzystany, gdyż umożliwiło to sformułowanie konkretnych wniosków spójnych z celami pracy. Każdy krok tych badań został należycie umotywowany i opisany.

5. Ocena omówienia wyników badań, ocena merytoryczna i ważniejsze uwagi szczegółowe

Wstęp

Część wstępna została przygotowana bardzo dobrze, logicznie i nad wyraz syntetycznie. Właściwie i wystarczająco uzasadniono przyczyny podjęcia tematu pracy. Następnie określono cele pracy, hipotezy badawcze oraz przedstawiono schemat badań empirycznych. Kolejnym krokiem było określenie rodzaju i źródeł danych statystycznych wykorzystanych w pracy oraz omówiono zastosowane metody badawcze. Bardzo dobrze uzasadniono założenia przyjęte do badań empirycznych. Przedstawiono też racjonalną dyskusję dotyczącą wyboru metod i oceny ich przydatności.

Rozdział 1.

Rozdział ten zatytułowany „Teoretyczno-metodyczne uwarunkowania badania przestrzennej integracji cenowej towarowych rynków rolnych” zawiera przegląd metod i badań autorów zajmujących się problematyką transmisji cen. W szczególności w rozdziale tym zajęto się: przedstawieniem pojęcia i wymiarów przestrzennej integracji rynków, teoretycznymi podstawami tego zjawiska oraz jego ekonomicznym znaczeniem. Kolejnym zagadnieniem był arbitraż cenowy i rodzaje modeli równowagi przestrzennej. Następnie omówiono prawo jednej ceny i jego formy oraz zagadnienia związane z efektywnością rynku. W kolejnym podrozdziale przedstawiono koncepcje empirycznej weryfikacji cenowej integracji rynków, w tym istotę badania transmisji cen i rolę liniowych modeli jednorównaniowych i wielorównaniowych oraz warunki stosowania modeli nieliniowych oraz panelowych. W ostatnim podrozdziale przedstawiono przegląd wyników badań na temat powiązań cenowych ukraińskich i światowych rynków zbóż. Jedyna uwaga, którą miałam po przeczytaniu tego rozdziału, to ta, że nie omówiono szerzej czynników pozaekonomicznych, mogących mieć wpływ na transmisję cen i zakłócających ten proces. Przy analizowanym temacie

mają one, moim zdaniem, szczególne znaczenie. Chociaż z drugiej strony czynniki te można wskazywać przy dyskusji wyników przeprowadzonych analiz.

Rozdział ten stanowi bardzo dobry wstęp teoretyczny dla analizowanych w pracy zagadnień, przy czym zawarto w nim tylko niezbędne elementy. Zaprezentowano także dobry styl dyskusji źródeł. Kolejność omawianych zagadnień jest logiczna. Tekst jest właściwie i precyzyjnie sformułowany.

Generalnie, uważam ten rozdział za bardzo dobrze przygotowany. **Tym samym uznaję, że recenzowana praca doktorska spełnia jeden z wymogów stawianych pracom doktorskim w art. 187 obowiązującej ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2024 poz. 1571), tj. prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w Dyscyplinie Ekonomia i finanse.**

W rozdziale 2 „Wewnętrzne uwarunkowania funkcjonowania ukraińskiego rynku kukurydzy” przedstawiono dobry, spójny i klarowny opis ukraińskiego rolnictwa. Opis ten jest bardzo profesjonalny, bez zbędnych komentarzy i ocen. Bardzo wyważone i naukowe podejście. Na szczególną uwagę zasługuje opis struktury własnościowej rolnictwa Ukrainy, przegląd ustawodawstwa i przydatne schematy.

W szczególności przedstawiono w nim uwarunkowania klimatyczno-glebowe ukraińskiego rolnictwa i związaną z tym regionalizację produkcji, strukturę produkcji rolnej i kluczowe czynniki wpływające na zmiany w niej zachodzące. Wskazano między innymi skutki: zmian tendencji na światowych rynkach rolnych, pandemii COVID-19 i uwarunkowań wewnętrznych, w tym konfliktu zbrojnego z Federacją Rosyjską i związanego z tym zamknięcia rynku rosyjskiego dla ukraińskiego eksportu mięsa, a następnie odcięcia Ukrainy od kluczowych dla eksportu zbóż portów na Morzu Czarnym. Następnie omówiono kluczowe zagadnienia związane z produkcją i rozdysponowaniem plonów kukurydzy oraz regionalizacją jej produkcji. Kolejny podrozdział poświęcono rynkowi ziemi rolniczej i strukturze gospodarstw rolnych, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia agroholdingów w produkcji rolnej Ukrainy. Następnie opisano funkcjonowanie rynku zbóż na Ukrainie, głównych uczestników tego rynku oraz rolę kontraktów terminowych w eksporcie zbóż z Ukrainy.

Rozdział 3 poświęcono handlowi międzynarodowemu kukurydzą. Na wstępie omówiono uwarunkowania prawne funkcjonowania tego rynku z punktu widzenia członkostwa tego kraju w organizacjach międzynarodowych (m in. WTO) i zawartych porozumień (m in. Partnerstwo Wschodnie, porozumienie z Chinami, Czarnomorska Inicjatywa Zbożowa), ich wpływ na rozwój

eksportu kukurydzy oraz instrumenty stosowane przez Ukrainę w handlu międzynarodowym. Na tym tle przedstawiono dane dotyczące światowego rynku kukurydzy, podaży i popytu oraz głównych powiązań w handlu. Kolejnym zagadnieniem było przedstawienie udziału Ukrainy w tym handlu, głównych kierunków w eksporcie i tendencji zmian. Znaczną część tego podrozdziału poświęcono wpływowi wojny na Ukrainie na eksport i problemom z tym związanym. Następnie omówiono organizację eksportu a w jej ramach uczestników łańcucha dostaw oraz rolę w tym procesie posiadanej infrastruktury magazynowej, dróg transportowych i portów morskich. Prześledzono także wpływ różnych czynników na koszty eksportu ukraińskiej kukurydzy.

Reasumując, informacje przedstawione w tym rozdziale, w połączeniu z rozdziałem poprzednim, oceniam jako wystarczające i dobrze charakteryzujące realia funkcjonowania rynku kukurydzy zarówno wewnątrz Ukrainy, jak i jej eksportu. Są one bardzo wartościowe z punktu widzenia realizacji tematu i celu pracy a zgromadzone w nim dane są celowo dobrane i ściśle z nimi związane.

Rozdział 4 i 5 zawiera badania własne Autora dotyczące integracji cenowej w ujęciu krajowym i międzynarodowym. Rozdziały te wyróżnia spójne i logiczne rozumowanie oraz konsekwentne stosowanie się do przyjętych założeń. W analizach zastosowano kilka modeli uwzględniających różne założenia i następnie przeprowadzono dyskusję wyników, co bardzo dobrze świadczy o krytycznym podejściu Doktoranta do badań. W efekcie końcowym stwierdzono istotne zależności w kształtowaniu się cen na rynku krajowym Ukrainy i pomiędzy cenami eksportowymi Ukrainy a cenami wybranych do analizy państw. Określono także kierunki przepływu impulsów cenowych w trzech wydzielonych podokresach.

W początkowej części rozdziału 4 oceniono zgromadzone dane statystyczne. Dane dotyczące rynku wewnętrznego, ze względu na ich dostępność, obejmowały krótszy zakres czasowy (2016-2024). W przypadku analiz panelowych na rynku wewnętrznym badania przeprowadzono także dla poszczególnych lat kalendarzowych. Następnie przetestowano sezonowość i stacjonarność zgromadzonych danych. Stwierdzono zróżnicowanie regionalne w kształtowaniu cen w zależności od odległości od aktualnych dróg i miejsc eksportu na rynki zagraniczne. Kolejne badania wskazują, między innymi, na wysoką efektywność mechanizmów rynkowych, bowiem czas potrzebny na redukcję połowy odchylen cen od stanu równowagi w latach 2016 oraz 2019-2020 wynosił niecałe dwa tygodnie. Najniższe tempo konwergencji miało miejsce w latach 2017 i 2022 (4,62 tygodnia). Wyniki badań wykazały istotną integrację cenową regionalnych rynków kukurydzy w Ukrainie, przy czym ceny dostosowywały się do własnych stanów równowagi a nie

dążyły do wspólnego poziomu. W czasie pełnoskalowej wojny nie zaobserwowano zmniejszenia tempa konwergencji. W trakcie dalszych badań wskazano liderów w odkrywaniu cen. Potwierdzono także silne zależności długookresowe potwierdzające wysoką efektywność informacyjną regionalnych rynków kukurydzy. Kolejnym krokiem była ocena powiązań pomiędzy cenami regionalnymi a ceną eksportową. Na s.147 prowadzono dyskusję na temat nieopłacalności eksportu w okresie pandemii COVID-19. Być może w grę wchodziły przyjęte wcześniej zobowiązania, obawa przed utratą zagranicznych rynków zbytu albo obawy związane z zagospodarowaniem znacznych ilości kukurydzy na rynku krajowym, objętym w części działaniami wojennymi. Moim zdaniem w sytuacjach nadzwyczajnych argumenty pozaekonomiczne zyskują na znaczeniu a sytuacja w eksporcie w okresie pandemii była dla wielu uczestników łańcuchów dostaw dużym wyzwaniem. Przeprowadzono także pogłębioną analizę relacji między cenami regionalnymi a ceną eksportową, która wykazała, że nie można przyjąć, iż po wybuchu pełnoskalowej wojny ceny FOB determinują ceny regionalne w takim samym stopniu jak przed wojną.

Przy zastosowaniu analogicznych metod analizowano także integrację cenową w wymiarze międzynarodowym (rozdział 5). Dobór krajów do analizy był podyktowany ich znaczeniem w globalnym eksporcie kukurydzy, ale także potrzebą weryfikacji ekonomicznie uzasadnionych powiązań cenowych. W trakcie badań wykazano, między innymi, że z punktu widzenia prawa jednej ceny konwergencja ukraińskich i światowych cen w badanym okresie miała miejsce, a różnice cenowe między nimi były w połowie korygowane w czasie kilku, kilkunastu tygodni. Stwierdzono także, że w całym horyzoncie badawczym oraz we wszystkich podokresach ceny głównych eksporterów (z wyłączeniem Rosji) mają większą moc prognostyczną względem cen ukraińskich niż odwrotnie, czyli ceny ukraińskie względem cen pozostałych eksporterów. W całym badanym okresie, jak również w poszczególnych podokresach, najszybsze dostosowania do równowagi długookresowej cen ukraińskich obserwuje się względem cen w UE. Otrzymane wyniki wskazują, że w latach 2010-2024 odnotowano istotne dwukierunkowe zależności przyczynowe między cenami ukraińskimi a cenami w krajach zachodniej UE, przy czym ceny unijne lepiej prognozują przyszłe ceny na Ukrainie niż odwrotnie.

Reasumując, wartość merytoryczną tych rozdziałów oceniam bardzo dobrze. Przeprowadzone analizy są niewątpliwie dużą wartością tej rozprawy. **Uznaję tym samym, że recenzowana praca spełnia kolejne wymogi stawiane pracom doktorskim określone w art. 187 obowiązującej ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2024 poz. 1571), tj. wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o**

nadanie stopnia doktora oraz stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej.

Podsumowanie i wnioski

Część wnioskowa pracy jest napisana na dużym poziomie ogólności (co jest istotną zaletą), w sposób spójny, logiczny i konkretny. Odniesiono się do realizacji celu głównego i celów szczegółowych pracy oraz zweryfikowano postawione hipotezy badawcze. Dobrze podsumowuje przeprowadzone w pracy badania.

6. Ocena oryginalności rozwiązania problemu naukowego

Autor przeprowadził ambitne, szerokie i kompleksowe badania tematu. Wykorzystał znane metody badawcze, ale ich dobór umożliwił kompleksową, wieloaspektową i krytyczną analizę badanych zjawisk. Na uwagę zasługuje szeroki zakres badań, zarówno w ujęciu czasowym jak i przestrzennym. Zgromadzono ogromną ilość informacji i danych, które bardzo sprawnie opracowano. Oryginalność rozwiązania postawionego w pracy problemu naukowego oceniam bardzo wysoko.

Ocena końcowa pracy

Podsumowując stwierdzam, że cele rozprawy zostały w pełni zrealizowane dzięki: klarownej konstrukcji pracy, właściwie dobranym metodom badawczym, głębokiej znajomości przedmiotu badań, właściwemu doborowi źródeł literaturowych i statystycznych oraz bardzo dobrze wykonanej części empirycznej pracy. Ze względu na klarowność i systematyczność oraz logikę i uporządkowanie wywodów pracę czyta się bardzo dobrze. Tekst świadczy o bardzo głębokiej znajomości omawianego tematu i warunków funkcjonowania ukraińskiego i światowego rynku kukurydzy oraz o solidnym przygotowaniu metodycznym Doktoranta. Podkreślić należy także zdolności analizy i wyciągania precyzyjnych wniosków przez Doktoranta. Praca posiada istotne walory poznawcze, jest także dobrze przygotowana pod względem warsztatowym i redakcyjnym. Wskazane usterki są na tyle drobne, że nie mają wpływu na ocenę całości rozprawy. Uważam także, że dzięki precyzji wypowiedzi i formułowania wniosków potencjał przeprowadzonych badań został w pełni wykorzystany.

Biorąc pod uwagę poziom merytoryczny oraz warsztatowy recenzowanej pracy a także zawarty w niej wkład badawczy Autora stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Denysa Cherevyka w pełni odpowiada wymogom art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o

Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn.zm.) i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Biorąc pod uwagę całość oceny poszczególnych elementów pracy oraz jednoznacznie pozytywną ocenę końcową składam także wniosek o wyróżnienie rozprawy doktorskiej mgr. Denysa Cherevyka.

Uzasadnienie

- Podjęty w dysertacji temat jest aktualny oraz ważny z punktu widzenia nauki i gospodarki a jednocześnie bardzo trudny w realizacji ze względu na dynamicznie zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne oraz konieczność zgromadzenia ogromnej ilości spójnych, szczegółowych, aktualnych, wiarygodnych danych i informacji z różnych źródeł.
- Doktorant wykazał bardzo dogłębną znajomość omawianej w pracy tematyki oraz stosowanych, zaawansowanych metod badawczych i potrafił tę wiedzę bardzo dobrze wykorzystać. Jeszcze raz podkreślam, że zastosowane metody bardzo dobrze się uzupełniają i umożliwiają wszechstronną a także zgodną z zamierzeniami analizę istotnych dla tematu pracy zagadnień. Metody te umożliwiają także bardzo dobrą analizę ogromnych ilości danych, w różnych przekrojach, co z kolei dało efekt w postaci konkretnych i precyzyjnych wniosków.
- Tekst świadczy o dużej dojrzałości Doktoranta oraz jego rzetelności i wyjątkowej staranności jako badacza. Jest wyważony i obiektywny ze względu na styl wypowiedzi.
- Pracę pod względem merytorycznym oceniam bardzo wysoko. Przeprowadzone badania, zgromadzone informacje i przeprowadzone analizy wskazują na konsekwentną, precyzyjną oraz wyczerpującą realizację postawionych celów i weryfikację hipotez badawczych.
- Brak istotnych uwag krytycznych do strony formalnej pracy.
- Dysertacja w pełni spełnia wszystkie wymogi stawiane pracom doktorskim i na tym tle uważam ją za zdecydowanie wyróżniającą się pod wieloma względami.

dr hab. inż. Anna Olszańska, prof. UE

Anna Olszanska